

Reactienota concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Port Of Moerdijk 380-150-20 kV (POM 380-150-20kV)

Inleiding

In diverse lokale media en in de Staatscourant van 10 april 2025 is de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het project Port of Moerdijk 380-150-20 kV bekend gemaakt. Van 11 april 2025 tot en met 22 mei 2025 was het mogelijk om te reageren door een digitale, schriftelijke of mondelinge reactie te geven.

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), TenneT en Enexis vinden participatie van de omgeving in het project belangrijk. Doel van het ophalen van deze reacties is om de belangen van omgevingspartijen vanaf het begin een plek in het project en in de afwegingen te geven. In totaal zijn er 32 reacties binnengekomen, deze zijn gebundeld in een inspraakbundel. Het ministerie van KGG, TenneT en Enexis bedanken de indieners voor de geleverde input en het meedenken in dit project.

Op maandag 12 mei 2025 is er een inloopbijeenkomst over Port Of Moerdijk 380-150-20 kV georganiseerd om de omgeving te informeren over het initiatief en de procedure. Er is informatie opgehaald uit werksessies, de informatieavond, meerdere 1-op-1 gesprekken en de ingediende reacties op het Voornemen en Participatieplan. Deze input is gebruikt om het zoekgebied voor het hoogspanningsstation en het beoordelingskader (wat gaan we onderzoeken) in de concept Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) voor POM 380-150-20kV aan te scherpen. Ook zijn deze reacties gebruikt om het participatieplan aan te passen voor de volgende fase, tot aan de keuze voor een voorkeursalternatief.

Hieronder vindt u de reactienota. Hierin vindt u een overzicht en een samenvatting van de reacties op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau, alsmede de beantwoording daarvan. In de eerste kolom is het nummer van de reactie opgenomen, dit correspondeert met de nummering uit de inspraakbundel. In tweede kolom is aangegeven of deze rij een samenvatting van de reactie bevat of een antwoord daarop. In de derde kolom wordt samenvatting van een reactie gegeven of een antwoord op de reactie daarop. In de vierde kolom wordt aangegeven of en hoe dit terugkomt in de definitieve Notitie reikwijdte en detailniveau of het participatieplan.

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500804	Reactie	Indiener geeft aan dat door het Havenbedrijf Moerdijk een tender in de markt is gezet op dezelfde locatie als de zoeklocatie Chemieweg. Indiener vraagt of het bureau hiervan op de hoogte is en hoe verschillende projecten onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd.	
202500804	Antwoord	Voor de percelen die in beeld zijn voor POM380-150-20kV is nog geen voorkeursrecht gevestigd of voorbereidingsbesluit vastgesteld. Het Havenbedrijf Moerdijk kan daarom voor deze gronden een tender in de markt zetten.	Nee
202500828	Reactie	Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Gorsdijk gedeeltelijk buiten het zoekgebied ligt en dat dit een historisch archeologisch gebied is waar archeologische vondsten zijn gedaan. Indiener verzoekt om hier goed onderzoek naar te doen.	
202500828	Antwoord	De zoeklocatie Gorsdijk ligt voor een klein deel buiten het zoekgebied omdat het standaard technisch ontwerp van de stations anders niet past. De archeologische waarde wordt bepaald door een archeoloog op basis van de bronnen Archis, handreiking RCE Cultureel erfgoed in mer-procedures, verwachtingen- en beleidskaarten (provinciaal en gemeentelijk) en omgevingsplannen. Dit is beschreven in de cNRD. Als deze verkennende bureaustudie de noodzaak aantoont, vindt nader archeologisch onderzoek plaats in de planuitwerking.	Nee
202500856	Reactie	Indiener geeft aan onaangenaam verrast te zijn door het plan om in de polder aan de Krukweg een hoogspanningsstation te bouwen. De komst van dit hoogspanningsstation, na de komst van het logistieke park heeft een enorme impact op woonomgeving en de landelijke omgeving. Indiener geeft aan dat het eerlijker is om het hoogspanningsstation elders te bouwen, met een voorkeur voor op het industrieterrein van Moerdijk.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500856	Antwoord	Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV.	Nee
202500879	Reactie	Indiener geeft aan dat de leefbaarheid van het dorp Moerdijk steeds verder onder druk komt te staan. Indiener vindt dat het station niet op de zoeklocatie Gorsdijk terecht mag komen. Indiener geeft aan dat er voldoende ruimte is in de provincie Noord-Brabant en de gemeente Moerdijk voor een hoogspanningsstation. Indiener spreekt een voorkeur uit voor de zoeklocatie Chemieweg of Keeneweg.	
202500879	Antwoord	Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze. De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV.	Nee

202500885	Reactie gemeente Moerdijk	a. De gemeente constateert dat projectprocedure van POM 380-150-20kV vooralsnog niet wordt gekoppeld aan de uitkomsten van de Ontwerptafel. Vanuit oogpunt van urgentie van een voorspoedige realisatie van extra netcapaciteit is dat begrijpelijk. Vanuit oogpunt van het effect op de leefbaarheid en brede welvaart in het gebied baart dat de gemeente grote zorgen. De gemeente verzoekt om de keuze voor het Voorkeursalternatief in gezamenlijkheid te maken met de medeoverheden aan de Ontwerptafel. b. Gemeente heeft in de Omgevingsvisie een positiebepaling ingenomen ten aanzien van de ontwikkelingen in de energie-infrastructuur. Deze vormt onverminderd onze leidraad in alle individuele energie-infrastructuurprojecten. Gemeente verzoekt hiermee in de verdere planvorming rekening te houden. c. Gemeente geeft aan dat, overeenkomstig met de positiebepaling in de Omgevingsvisie, POM 380-150-20kV binnen de hekken van het Haven- en industrieterrein moet worden gerealiseerd. d. Gemeente ziet dat vasthouden aan de uitgangspunten van zijn Omgevingsvisie voor dit project beperkingen met zich meebrengt. Gemeente ziet een oplossing in een integrale benadering op basis van de uitkomsten van de ontwerptafel Powerport, waarbij de voorwaarden van een meerwaardecreatie zoals die in onze Omgevingsvisie zijn benoemd, worden geborgd. e. Gemeente vraagt om het concept-Voorkeursalternatief op te stellen na de ter inzage legging van de MER fase 1 en de IEA. In de huidige procedure worden deze documenten tegelijkertijd ter inzage gelegd. Gemeente vindt dat door deze stappen samen te voegen belanghebbenden mogelijkheid tot inspraak wordt ontnomen. f. Gemeente wil dat er in de MER fase 1 duidelijkheid komt over de (maximale) ruimtevraag van POM 380-150-20kV. Gemeente vraagt om in de MER fase 1 per onderzoeksalternatief uit te leggen: 1. Hoeveel ruimte nodig is voor de hoogspanningsstations; 2. Hoeveel ruimte de veiligheidszones nodig hebben; 3. Hoeveel ruimte nodig is voor landschappelijke inpassing. g. Gemeente geeft aan dat de cNRD nog niet duidelijk genoeg is over de toegevoegde waarde (het nut) van dit station ten aanzien van netcapaciteit. De beschreven scope tot 2035 is veel te kort en weinig toekomstbestendig. Gemeente herhaalt hun oproep uit zijn reactie op het V&P om concreet inzicht te geven in de netcapaciteit die op de verschillende netvlakken in deze regio beschikbaar komt met de ontwikkeling van dit project.	
-----------	---	--	--

		h. Gemeente vraagt om een betere onderbouwing waarom is gekozen voor het formaat station dat ten minste 28ha nodig heeft, maar dat groter is dan noodzakelijk om in de nu bekende toekomstige benodigde netcapaciteit te voorzien. Het is een ontwerpkeuze om het station te ontwerpen op een maximale capaciteit, terwijl de toekomstige regionale energiebehoefte nog niet gekwantificeerd is. i. Gemeente is van mening dat de MER een integrale afweging zou moeten bevatten, van alle ontwikkelingen die gaan ontstaan als gevolg van de extra beschikbare netcapaciteit op het nieuwe gecombineerde station. j. Gemeente vraagt om in de NRD beter te onderbouwen waarom een onderzoeksalternatief buiten het zoekgebied nodig is, om een standaardconfiguratie mogelijk te maken. k. Gemeente wil meer duidelijkheid over hoe de voortgang in de raakvlakprojecten de keuze voor een voorkeursalternatief zal beïnvloeden. l. In de Omgevingsvisie Moerdijk 2040 zijn woningbouwplannen opgenomen, waarmee de gemeente een bijdrage levert aan de woningbouwopgave in Nederland. De locatiekeuze voor het hoogspanningsstation mag geen negatief effect hebben op de realisatie van de geplande en in voorbereiding zijnde woningbouwlocaties. Gemeente is van mening dat deze lokale ontwikkelingen in het op te stellen MER volledig en integraal meegewogen moet worden. m. Gemeente geeft aan dat de zoeklocatie Keeneweg geen geschikte locatie is voor een hoogspanningsstation, omdat die tegenstrijdig is met de Omgevingsvisie van de gemeente. De locatie ligt dichtbij Zevenbergen. Die kern is bestempeld als groeikern. Daarnaast wil de gemeente rondom het hele Haven- en industrieterrein in de toekomst een groenbuffer - lokaal beter bekend als de groenblauwe mantel- realiseren. n. De gemeente verzoekt om de omvang van de zoeklocatie Krukweg in te perken qua oppervlakte en alleen het gebied direct aansluitend aan het Logistiek Park Moerdijk en de A17 op te nemen, zodat er voldoende afstand blijft tot de geplande woningbouwontwikkelingen in Zevenbergen Noord en er ruimte blijft om ook hier de eerdergenoemde groenblauwe mantel rondom het gehele Haven- en Industrieterrein - inclusief POM- te kunnen realiseren. o. Gemeente verzoekt het principe van water en bodem sturend bij deze ontwikkeling toe te passen zoals de lijn van het Kabinet (Kamerbrief van 22 oktober 2024) beschrijft. Dat betekent 'rekening te houden met' en te benutten als basis voor creatieve oplossingen in multifunctioneel ruimtegebruik, in plaats van een sturend principe waardoor locaties afvallen.	
--	--	---	--

		p. De gemeente mist in de concept-NRD de kaders die vanuit het omgevingsplan Moerdijk voor het Haven- en industrieterrein Moerdijk en het Logistiek Park Moerdijk gelden. In het omgevingsplan hebben wij ten aanzien van veiligheid een specifieke zonering opgenomen en zijn regels gesteld, die helpen de risico's van externe veiligheid op en rond het terrein te minimaliseren. In de cNRD lezen wij dat TenneT zelf de afstand tot aan Seveso-inrichtingen nog verder aanscherpt. Wij benadrukken dat de afweging over de aanvaardbaarheid van externe veiligheidsrisico's in de Omgevingswet bij de gemeente is belegd, niet bij TenneT. q. Gemeente verzoekt om in de NRD en het MER ook de gemeentelijke beleidskaders mee te nemen. De Landschapsvisie van de gemeente Moerdijk zou bijvoorbeeld een meer sturend principe zou moeten zijn dan een landschapsvisie van TenneT. r. Gemeente vraagt om in het MER meer inzicht te geven wat de magneetveld zone rondom de hoogspanningsstations is en of bij een gezamenlijke plaatsing van een 380kV, 150kV en een 20 kV station er sprake zal zijn van een cumulatie of versterking van de magneetveldzone. s. Gemeente vraagt om meer duidelijkheid over de effecten op de leefomgeving van bestaande en geprojecteerde woningen grenzend aan de belemmeringenstrook en mogelijke oplossingen om die effecten tegen te gaan. t. De gemeente onderschrijft de noodzaak om onderzoek te doen naar cumulatieve geluidbelasting op geluidgevoelige objecten. De gemeente wil dat daarbij de reeds aanwezige geluidsbronnen van het gezondeerde industrieterrein, snelwegen en spoorwegen meegewogen worden. u. Gemeente wijst erop dat de huidige geluidzone een belemmering oplevert voor verdere ontwikkelingen, omdat er geen of nauwelijks nog geluidruimte is binnen de zone. v. Gemeente geeft aan dat de effecten op de landbouw en op de productiemogelijkheden onvoldoende naar voren komen. Gemeente vraagt om ook de effecten op de agrarische structuur in een MER te onderzoeken, om een totaalbeeld te krijgen van de effecten van de ontwikkeling. Een aantal van de zoeklocaties liggen in zeekleigebied dat nu wordt gebruikt voor landbouw. Deze zeeklei is een zeer vruchtbare bodem voor het telen van gewassen. w. Gemeente vraagt om wat betreft omgevingscommunicatie zoveel mogelijk gebruik te maken van de communicatiemiddelen van de betrokken gemeenten, zoals lokale websites of gemeentepagina's in lokale nieuwsbladen.	
--	--	---	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		x. Gemeente verzoekt om stukken die ter inzage liggen ook fysiek ter inzage te leggen, zodat inwoners die minder digitaal vaardig zijn toch de stukken kunnen inzien. y. Gemeente roept op om de diverse rijksprojecten die in onze gemeente beoogd zijn te bundelen in één kaartbeeld en één verhaal, en dat ook steeds actueel te houden, zodat onze inwoners overzicht kunnen houden op het geheel. Ook signalen die in het ene project uit het participatieproces worden opgehaald, zouden automatisch ook in de andere projecten moeten worden meegenomen, zonder dat inwoners daar zelf actie op hoeven te nemen.	

202500885	Antwoord	Ad a) Door de initiatiefnemers van de Ontwerptafel is vooraf afgesproken dat de Ontwerptafel geen besluiten kan nemen over individuele energieprojecten en dat individuele energieprojecten niet vertragen. Wel kunnen er adviezen worden geformuleerd aan individueel lopende energie-infrastructuurprojecten, waaronder het traject van POM 380-150-20 kV. Deze adviezen kunnen zijn gericht op locatiekeuzes, technische en financiële randvoorwaarden, inpassing en compensatie. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevende besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. Een tijdig en richtinggevend besluit wordt als raakvlakproject beoordeeld in het MER. Indien mogelijk wordt vanuit een gevoeligheidsanalyse het effect van POM op het doelbereik en het cumulatieve milieueffect van de integrale gebiedsontwikkeling verkent per onderzoekslocatie. Ad b, c, d) Met de in de Omgevingsvisie vastgelegde positiebepaling kan niet in alle gevallen rekening worden gehouden, nu immers ook locaties buiten de hekken van het haven- en industriegebied worden onderzocht. Gezien de verschillende belangen in de omgeving is het echter van belang om potentiële locaties in het gehele zoekgebied te onderzoeken zodat een zorgvuldige afweging gemaakt kan worden. Vanuit de Ontwerptafel worden de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevende besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. Ad e) KGG – Terinzagelegging van het concept-VKA gelijktijdig met de eerste fase MER en IEA is gebruikelijke procedure. Eerst de eerste fase MER en IEA en daarna nogmaals het concept VKA ter inzage te leggen leidt een ongewenste vertraging in de procedure. Met gelijktijdige terinzagelegging van alle relevante documenten is op al deze informatie inspraak mogelijk, door dit op te knippen in twee fasen te doen wordt de inspraakmogelijkheid niet uitgebreid.	
-----------	----------	--	--

		Ad f) De maximale ruimtevraag verschilt per onderzoekslocatie en het exacte ruimtebeslag is pas duidelijk nadat het ontwerp projectbesluit ter inzage heeft gelegen en richting een definitief vastgesteld projectbesluit gaat. De effectbeoordeling in de verkenningsfase gaat uit van een gestandaardiseerd ontwerp voor elektrotechnische installaties en civieltechnische zaken van een gecombineerd hoogspanningsstation. Het ruimtebeslag wordt nader onderbouwd in de IEA. Het maximaal ruimtebeslag wordt bepaald in de volgende projectfase waarin het plan nader wordt uitgewerkt en in het landschap wordt ingepast. Ad g) Het nut van het POM 380-150-20 kV wordt nader onderbouwd in het MER. De ontwerpkeuze is gebaseerd op actuele groeiscenario's en de verduurzamingsopgave van het rijk voor de industrieclusters (bron: Cluster Energie Strategie 2024; Meerjarenprogramma infrastructuur Energie en Klimaat (nMIEK)). De provinciale versie van het nMIEK (pMIEK) onderschrijft de uitbreiding en aanpassing van de elektriciteitsinfrastructuur op het hoogspanningsnet (380kV en 150kV) en bijbehorende koppeling met het middenspanningsnet (20kV en 10kV) met een nieuw gecombineerd station Port of Moerdijk (POM) 380/150/20kV. Het programma VAWOZ 2031-2040 kijkt concreet naar mogelijke aansluiting van windparken op zee, daarom houdt het nieuwe 380kV-station POM rekening met de mogelijkheid om 4 gigawatt aan te sluiten. In het investeringsprogramma (IP2024) is aangegeven dat de sterke stijging van industriecluster Moerdijk tijdig is erkend (zie IP2022) en dat hiervoor in Moerdijk een separaat deernet nodig is met de bouw van het POM 380-150-20 kV. Ad h) TenneT ontwerpt stations zo dat de technisch maximale aansluitmogelijkheden (ruimte) beschikbaar zijn op de daartoe bestemde plot. Er zijn aan de 380 kV zijde, met in achtneming van VAWOZ en het Chemiecluster, reserveveldposities beschikbaar voor toekomstige klanten. Deze klantvraag is gebaseerd op de huidige inzichten vanuit nMIEK, pMIEK, CES en het IP2024. Ad i) het MER gaat hier niet op in. Indien zinvol wordt de inzet van restcapaciteit voor (ongewenste) ontwikkelingen beschouwd met een scenariostudie onder het thema Toekomstvastheid in het IEA. Ad j) het technisch ontwerp valt als standaard combinatiestation en met de maatregelen voor veiligheid, landschappelijke inpassing en watercompensatie, net voor een klein deel buiten het zoekgebied. Dit wordt veroorzaakt door de technisch geoptimaliseerde inlusing met hoogspanningslijnen. Daarbij zal tevens de Johan Willem Frisostraat moeten worden verlegd. De zoeklocatie ligt daarom in deze verkenningsfase deels buiten het zoekgebied. Ad k) Vastgesteld beleid is uitgangspunt voor het MER. Gedurende de doorlooptijd van het project worden de raakvlakprojecten gevolgd en als 'zachte' ontwikkeling meegenomen in de beoordeling. De samenhang met POM wordt beoordeeld in het MER en de IEA.	
--	--	--	--

		Ad l) Er wordt deels rekening gehouden met beoogde ontwikkelingen voor woningbouw, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Zevenbergen Oost (2.700 woningen), de opvanglocatie Zevenbergen (max. 200 asielzoekers) en Waterfront Moerdijk waarbij 6 ha bedrijfsgrond wordt omgezet naar groen/recreatief, woningbouw en horeca, zijn als autonome ontwikkeling beoordeeld in het MER-fase 1. Dit betekent een kwalitatieve beschouwing van de milieueffecten in de omgeving, op het moment dat deze ontwikkelingen worden gerealiseerd. De overige ontwikkelingen voor woningbouw zijn raakvlakprojecten. Omdat deze projecten zich in de voorfase bevinden (toekomstig idee) en eventuele besluitvorming nog plaats moet vinden, worden deze projecten niet meegenomen in de onderzoeken van dit MER. Er vindt wel een kwalitatieve beschouwing plaats van de milieueffecten in het MER en de Toekomstvastheid wordt beoordeeld in de IEA. Ad m en n) De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Ad o) het principe van water en bodem wordt niet sturend toegepast waardoor locaties afvallen. Het principe geeft wel richting. Ad p) TenneT moet haar eigen standaarden voor (externe) veiligheid in acht nemen. Dit betekent voor POM dat er vanuit de ontwerp-opgave minimale afstanden gelden vanaf de veiligheidszones en dat verbindingen over of onder Seveso-inrichtingen zijn uitgesloten. Uiteraard wordt hierbij getoetst aan de regels uit het Omgevingsplan. Ad q) De voor het project opgestelde landschapsvisie van TenneT is gebaseerd op de landschapsvisie van de gemeente. Ad r) Het effect van magneetvelden wordt in het MER indicatief beoordeeld op basis van GIS-analyses en richtafstanden. Cumulatie is niet eenduidig in beeld te brengen en daarom geen onderdeel van de effectbeoordeling. Ad s) Het is niet duidelijk om welke duidelijkheid wordt gevraagd. Het cNRD is op hoofdlijnen en in het MER is binnen het thema 'leefomgeving en gezondheid' het effect van het voornemen op geluidsbelasting, de magneetvelden en de luchtkwaliteit in de omgeving in kaart wordt gebracht. Deze aspecten worden dus meegenomen. Ad t) In het MER wordt onderzoek gedaan naar de cumulatieve geluidbelasting op geluidgevoelige objecten. Bestaande geluidsbronnen, zoals het industrieterrein Moerdijk, wegen en windturbines, worden meegewogen. Ad u) Het is bekend dat het gezonde haven- en industrieterrein Moerdijk beperkte geluidsruimte heeft. Per locatie wordt het effect hiervan bepaald in het MER.	
--	--	--	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		Ad v) Het doorsnijden van landbouwgronden wordt als criterium meegenomen in het MER. Dit geldt alleen voor de inlussingen. De aanleg van nieuwe hoogspanningsstations heeft enkel effect op het oppervlakteverlies landbouwareaal, dit wordt in kaart gebracht per locatie. Ad w) Over de inzet van communicatiemiddelen is periodiek overleg tussen gemeente en TenneT. Communicatiemiddelen van de gemeente Moerdijk worden al ingezet voor POM. Ad x) hierover vindt periodiek afstemming plaats, zie voorgaand punt. Ad y) Het ministerie van KGG is bezig met een (interactieve) kaart waar alle rijksprojecten in beeld worden gebracht.	
202500907	Reactie	Indiener geeft aan dat de leefbaarheid van het dorp Moerdijk al jaren onder druk staat. Indiener doet een dringend beroep op de betrokken minister(s) en al degenen die zich met de Notitie Reikwijdte en Detailniveau bezighouden om rekening te houden met de belangen van de inwoners van het dorp Moerdijk in het algemeen en de leefbaarheid in het bijzonder. Indiener hoopt dat de Rijksoverheid een besluit durft te nemen waarbij rekening wordt gehouden met de Leefbaarheidsvisie van het dorp Moerdijk. Indiener geeft aan zijn reactie mondeling toe te lichten indien mogelijk en gewenst.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500907	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze en ontwikkelrichting.	Nee

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500910	Reactie	a. Indiener geeft aan behoefte te hebben aan duidelijkheid over de (maximale) ruimtevraag van het hoogspanningsstation. Indiener vraagt om in de MER-fase 1 per onderzoeksalternatief uit te leggen 1) hoeveel ruimte nodig is voor de hoogspanningsstations, 2) hoeveel ruimte de veiligheidszones nodig hebben, 3) hoeveel ruimte nodig is voor landschappelijke inpassing. b. Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Krukweg veel groter is dan voor de ontwikkeling nodig en daardoor dichterbij de eigendommen van de indiener komt dan nodig. Indiener verzoekt de zoeklocatie Krukweg in te perken qua oppervlakte en alleen het gebied direct aansluitend aan het Logistiek Park Moerdijk en de A17 op te nemen, zodat er voldoende afstand blijft tot de Initiatiefplannen van de indiener en er ruimte blijft om ook hier de cultuurhistorische gebouwen te kunnen herbestemmen. c. Indiener geeft aan dat het niet duidelijk is wat de magneetveld zone rondom de hoogspanningsstations is en of bij een gezamenlijke plaatsing van een 380kV, 150kV en een 20 kV station er sprake zal zijn van een cumulatie of versterking van de magneetveldzone. Indiener vraagt om daar in het MER meer inzicht in te geven. d. Indiener geeft aan dat in de cNRD staat dat wordt getoetst op het aantal woningen dat mogelijk in een belemmeringenstrook komen te vallen. Indiener begrijpt hieruit dat dat niet wordt getoetst op de effecten op de leefomgeving van bestaande en geprojecteerde woningen grenzend aan de belemmeringenstrook. Indiener heeft behoefte aan meer duidelijkheid of deze effecten er zullen zijn en wat mogelijke oplossingen zijn om die effecten tegen te gaan. e. Indiener geeft aan dat in de cNRD staat dat cumulatief onderzoek naar geluidsbelasting plaats zal vinden. Indiener onderschrijft de noodzaak hiervan en geeft daarbij aan dat de reeds aanwezige geluidsbronnen van het gezondeerde industrieterrein, snelwegen en spoorwegen meegewogen moeten worden. f. Indiener wijst erop dat de huidige geluidzone een belemmering oplevert voor verdere ontwikkelingen, omdat er geen of nauwelijks nog geluidruimte is binnen de zone.	

202500910	Antwoord	Ad a: De maximale ruimtevraag verschilt per onderzoekslocatie en het exacte ruimtebeslag is pas duidelijk nadat het ontwerp projectbesluit ter inzage heeft gelegen en richting een definitief vastgesteld projectbesluit gaat. De effectbeoordeling in de verkenningsfase gaat uit van een gestandaardiseerd ontwerp voor elektrotechnische installaties en civieltechnische zaken van een gecombineerd hoogspanningsstation. Uitwerking vindt plaats in de IEA. Het maximaal ruimtebeslag wordt bepaald in de volgende projectfase waarin het plan nader wordt uitgewerkt en in het landschap wordt ingepast. Ad b: vanwege de ontwikkelingen in de energietransitie in de directe omgeving heeft de gemeente, in haar brief van 10 januari jl. (kenmerk: V 2022/685; V2023/1062), aangegeven niet mee te gaan in het principeverzoek van indiener om nieuwe woningen toe te voegen aan de Koekoekendijk 15 Moerdijk. Cultuurhistorie wordt meegewogen in de locatiekeuze voor het POM. Effecten op genoemde opstallen worden niet gespecificeerd in deze verkenning. Dit vindt plaats in de planuitwerking nadat de locatie is gekozen. Het voorkeursalternatief wordt begin 2026 gepubliceerd. Ad c: TenneT streeft ernaar om gevoelige gebouwen (zoals woningen, en andere plekken waar mensen langdurig verblijven) binnen de magneetveldzone zoveel mogelijk te vermijden. Dit is in lijn met het 'herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur' (RIVM, 2024). Dit beleidsadvies is erop gericht om, zoveel als redelijkerwijs mogelijk, te voorkomen dat personen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Bij de ontwikkeling van nieuwe elektriciteitsinfrastructuur wordt daarom rekening gehouden met bestaande gevoelige gebouwen. In deze verkenningsfase wordt de locatiekeuze mede bepaald op het aantal gevoelige gebouwen binnen gangbare richtafstand(en). Nadat de voorkeurslocatie bekend is wordt in de planuitwerking het aantal gevoelige gebouwen bepaald binnen de modelmatig berekende magneetveldzone van 0,4 microtesla. Dit is in lijn met het herijkte voorzorgbeleid. Ad d: De effecten op gevoelige gebouwen binnen de magneetveldzone worden onderzocht in een bureaustudie met een GIS-analyse. Hierbij wordt gekeken naar de ligging van gevoelige gebouwen binnen de zogeheten indicatieve magneetveldzone. Dit is de zone rondom een hoogspanningsstation en inlussen waar een elektromagnetisch veld wordt veroorzaakt door wisselspanning met een sterkte van 0,4 microtesla. De breedte van de magneetveldzone verschilt per projectonderdeel. Bij het nader uitwerken van de stationslocatie kan het verplaatsen of aanpassen van de omvang van het station en/of de inlusing een mogelijk effect verminderen doordat er dan geen overlap van de magneetveldzone is met gevoelige gebouwen. Dit is echter een ingrijpende maatregel met gevolgen voor andere deelaspecten. In het MER wordt dit nader toegelicht.	nee
-----------	----------	--	-----

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		Ad e: In het MER wordt onderzoek gedaan naar de cumulatieve geluidbelasting op geluidgevoelige objecten. Bestaande geluidsbronnen, zoals het industrieterrein Moerdijk, wegen en windturbines, worden meegewogen. Ad f: Het gezoneerd haven- en industrieterrein Moerdijk heeft beperkte geluidsruimte. Rondom dit gezoneerd industrieterrein ligt een geluidszone. Dit is een contour rondom het industrieterrein om de totale geluidbelasting naar de omgeving te reguleren. Binnen deze geluidszone is beperkt ruimte voor extra geluidsbronnen.	
202500925	Reactie	Indiener geeft een voorkeur aan voor de plaatsing van het hoogspanningsstation op het industrieterrein. Indiener is eigenaar van percelen ten westen van de Keeneweg. Indien gekozen wordt voor een locatie buiten het industrieterrein, dan wil de indiener garanties dan zijn/haar agrarische bedrijfsvoering hiervan geen schade of beperkingen ondervindt.	nee
202500925	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Per locatie wordt het doorsnijden van landbouwgronden als criterium meegenomen in het MER. Dit geldt voor de inlussen. De aanleg van nieuwe hoogspanningsstations heeft effect op het oppervlakteverlies aan landbouwareaal. Dit wordt in kaart gebracht per locatie. Bij schade of beperkingen bij de vestiging van zakelijke rechten en de verwerving van objecten is sprake van volledige schadeloosstelling. Deze schadeloosstelling is inclusief een tegemoetkoming in planschade. Deze planschade ontstaat in de vorm van inkomensderving of vermindering van de waarde van een onroerende zaak door een wijziging van het planologisch regime, die leidt tot een planologisch nadeel voor een belanghebbende. Overigens leidt niet ieder planologisch nadeel tot (voor vergoeding in aanmerking komende) schade.	Nee
202500926	Reactie	Indiener geeft aan te vrezen voor geluidsoverlast van het hoogspanningsstation en de VDC converter bij een locatiekeuze voor de Keeneweg bij de vuilnisbelt, omdat deze installaties zich op zeer korte afstand van de kern van Zevenbergen bevinden. Indiener geeft aan dat, volgens AI, de gecombineerde geluidsbelasting 80dBA bedraagt in het laagfrequente (ca 100Hz) gebied /op 200 meter afstand.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500926	Antwoord	Het klopt dat de geluidsbelasting vanuit het hoogspanningsstation en converters elkaar kunnen versterken als beide inrichtingen in de buurt van elkaar worden geplaatst. Omdat de converterlocaties vanuit het VAWOZ-programma niet bekend zijn, wordt alleen de geluidbelasting vanuit de alternatieve locaties voor de hoogspanningsstations bepaald in combinatie met andere geluidsbronnen in de omgeving (industrie, wegen, windturbines).	Nee
202500927	Reactie	Indiener geeft aan dat er gekozen moet worden voor de zoeklocatie Chemieweg, omdat Port of Moerdijk streeft naar klimaatneutraliteit. De zoeklocatie Krukweg is geen goede locatie vanwege de aanwezigheid van veel landbouwgrond en 6 woningen op de grens van de zoeklocatie. Daarnaast loopt de 380kv verbinding vlak langs het huis van de indiener.	
202500927	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt.	Nee
202500928	Reactie	a. Indiener vraagt aandacht voor sociale lokale participatie in de vorm van aandeelhouderschap als gemeenschap (dus niet individueel). Analooq aan Energie A16. Niet NRD Indiener legt uit dat er drie onderleggers voor het project Energie A16 zijn: 1. Lusten en lasten verdelen 2. Voor iedereen profijtbeginsel (inwoners/bedrijven) 3. Opbrengsten revolverend inzetten voor nieuwe energietransitieprojecten ten bate van de Inwoners b. Indiener pleit voor het 'energiek' ontwerpen van landschappen, zoals bijvoorbeeld 'vertical farming', onttrekken van het aanzicht van de transformatorstations door het aanbrengen van historische gevels/bebouwing in overleg met de indiener. c. Indiener wil dat de economische waarde van natuur en biodiversiteit wordt beprijsd, zodat een betere afweging tussen verschillende plannen beter wordt. Wel NRD d. Indiener pleit voor de instelling van een Burgerberaad, bestaande uit een aselechte groep.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500928	Antwoord	a. Anders dan het project waar indiener naar verwijst is het hoogspanningsstation geen commerciële activiteit waar aandeelhouderschap mogelijk is. Overigens is dit soort participatie (deelneming/aandeelhouderschap) geen onderdeel van de notitie reikwijdte en detailniveau van het MER. b. In het MER wordt ook naar landschappelijke inpassing gekeken. Echter de feitelijke inpassing zal pas later in de procedure plaatsvinden tijdens de ontwerpfase. c. In de integrale effectbeoordeling past geen beprijzing van natuur en biodiversiteit. d. In het participatieplan wordt beschreven op welke wijze participatie plaatsvindt. Dit is geen onderdeel van het MER of IEA.	Nee
202500929	Reactie	a. Indiener geeft aan dat het dorp Moerdijk vaker is geconfronteerd met overlast van industrie. Indiener geeft aan dat de eventuele komst van de 380kV- en 150kV-stations deze overlast zal vergroten en een aanzuigende werking zal hebben op nieuwe industrie. Hierdoor wordt de leefbaarheid van de omgeving aangetast, en zal in de toekomst nog verder worden aangetast. Ook zal deze ontwikkeling een negatieve invloed hebben op de waarde van de woningen. Indiener geeft aan dat een economische compensatie op zijn plaats is. b. Indiener geeft aan dat voldaan moet worden aan de minimale voorwaarden van de leefbaarheidsvisie van het dorp Moerdijk.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500929	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze en ontwikkelrichting.	Nee
202500930	Reactie	Indiener verzoekt om de zoeklocatie Chemieweg niet als locatie te kiezen, omdat dit het mooiste stukje van Klundert is.	
202500930	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt.	Nee
202500931	Reactie	Indiener wenst een overzicht in kaartvorm te zien, inclusief toelichting, waarin alle ontwikkelingen in hun samenhang getoond worden.	
202500931	Antwoord	De autonome ontwikkelingen in en rond het zoekgebied wordt in kaartvorm opgenomen in het MER. Elke autonome ontwikkeling bevat een korte toelichting over wat de ontwikkeling inhoudt.	Nee, maar kaart wordt toegevoegd

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500932	Reactie	Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Keeneweg ongeschikt is als locatie voor een hoogspanningsstation. Dit gebied is nu een natuurgebied waar mensen fietsen en wandelen. Daarnaast is het eigendom van 27 gemeenten waar een afvalberg onder ligt. Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Chemieweg een betere locatie is. Op die locatie is opgespoten zand en wonen geen mensen. Indiener geeft aan dat Shell en BASf belanghebbende partijen zijn voor deze locatie.	
202500932	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt.	Nee
202500933	Reactie	Indiener geeft aan dat de bouw van een hoogspanningsstation op de zoeklocatie Krukweg tot meer overlast voor mensen en dieren leidt. Indiener geeft te verwachten dat de huidige 380kV-verbinding verzaamd zal worden. Die verzwaring in combinatie met de bouw van een hoogspanningsstation leidt tot zorgen van de indiener over de toename van het magneetveld en straling voor mensen en dieren. Indiener geeft aan graag in dit gebied te blijven ondernemen.	
202500933	Antwoord	TenneT streeft ernaar om gevoelige gebouwen (zoals woningen, of andere plekken waar mensen langdurig verblijven) binnen de magneetveldzone zoveel mogelijk te vermijden. Dit is in lijn met het 'herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur' (RIVM, 2024). Dit beleidsadvies is erop gericht om, zoveel als redelijkerwijs mogelijk, te voorkomen dat personen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Bij de ontwikkeling van nieuwe elektriciteitsinfrastructuur wordt daarom rekening gehouden met bestaande gevoelige gebouwen. In deze verkenningsfase wordt de ligging van gevoelige gebouwen binnen indicatieve magneetveldzones bepaald. Dit is de zone rondom een hoogspanningsstation en inlussen waar een elektromagnetisch veld ontstaat met een sterkte van minimaal 0,4 microtesla. De breedte van de magneetveldzone verschilt per projectonderdeel. Bij het nader uitwerken van de stationslocatie kan het verplaatsen of aanpassen van de omvang van het station en/of de inlusing een mogelijk effect verminderen. Dit is echter een ingrijpende maatregel met gevolgen voor andere deelaspecten. In het MER wordt dit nader toegelicht.	Nee

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500934	Reactie	Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Krukweg geen geschikte locatie is voor het hoogspanningsstation. In dit gebied is er al een 150kV verbinding waardoor de bouw van een hoogspanningsstation tot een uitbreiding van het magneetveld en een hogere stralingszone leidt. De indiener maakt zich zorgen om de gezondheid van mensen en dieren.	
202500934	Antwoord	TenneT streeft ernaar om gevoelige gebouwen (zoals woningen, of andere plekken waar mensen langdurig verblijven) binnen de magneetveldzone zoveel mogelijk te vermijden. Dit is in lijn met het 'herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur' (RIVM, 2024). Dit beleidsadvies is erop gericht om, zoveel als redelijkerwijs mogelijk, te voorkomen dat personen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Bij de ontwikkeling van nieuwe elektriciteitsinfrastructuur wordt daarom rekening gehouden met bestaande gevoelige gebouwen.	Nee
202500935	Reactie	Indiener geeft aan zich zorgen te maken over de leefbaarheid van het dorp Moerdijk indien gekozen wordt voor de zoeklocatie Krukweg of Gorsdijk. Er is namelijk al een grote opstapeling aan (industriële) projecten in deze woonomgeving. Indiener geeft aan voor de eventuele bouw van een hoogspanningsstation duidelijkheid te willen hebben over de toekomst van het dorp Moerdijk. - Blijft dit dorp bestaan? - Wat zijn de gevolgen voor de inwoners? - Eventuele komst van een hoogspanningsstation zal leiden tot een waardedaling van de woningen. - Hoe worden wij als inwoners bij een eventuele uitkoop gecompenseerd? - Heeft de planontwikkeling bij Moerdijk invloed op de taxatiewaarde van de woning? Indien ja, kunnen huiseigenaren die planontwikkeling dan negeren voor de taxatie?	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500935	Antwoord	Indiener spreekt in zijn/haar reactie van een converterstation. Het ministerie gaat ervanuit dat hiermee het hoogspanningsstation wordt bedoeld. In dit project is er geen sprake van een converterstation. De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze en ontwikkelrichting.	Nee
202500936	Reactie	Indiener vraagt om rekening te houden met de leefbaarheid van het dorp Moerdijk. Het dorp heeft hiervoor een leefbaarheidsvisie opgesteld waarin de minimale eisen van het dorp staan.	
202500936	Antwoord	In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze en ontwikkelrichting.	Nee

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500937	Reactie	Indiener geeft aan dat de bouw van een hoogspanningsstation met bijbehorende bovengrondse hoogspanningsverbindingen op zoeklocatie Chemieweg of Keeneweg tot meer zichtvervuiling leidt. Dit gebied is onderdeel van de Waterlinie waar reeds windturbines in staan. Indiener wil niet dat de zichtvervuiling verder toeneemt.	
202500937	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. De mate waarin het landschap veranderd en het effect op cultuurhistorische waarden wordt onderzocht in het MER. De beoordeling per locatie weegt mee in de locatiekeuze voor de hoogspanningsstations en bijhorende inlusing.	Nee
202500938	Reactie	Indiener vraagt om het hoogspanningsstation goed te beveiligen tegen sabotage vanwege oorlogsdreiging die in de wereld heerst. Indiener vraagt hier voldoende budget en ruimte voor vrij te maken.	
202500938	Antwoord	Rondom het hoog- en middenspanningsstation Port of Moerdijk wordt een veiligheidszone aangehouden: zogeheten TenTer-veiligheidsmaatregelen die het station beschermen tegen fysieke aanvallen. De fysieke maatregelen kunnen op verschillende manieren worden uitgevoerd, afhankelijk van de configuratie van het station en de inpassing in de omgeving. Dit wordt nader onderzocht in het MER.	Nee
202500939	Reactie	Indiener vraagt om aandacht voor de veiligheid van de inwoners van het dorp Moerdijk. Als gekozen wordt voor de zoeklocatie Gorsdijk zal het magneetveld en de straling naar verwachting groter worden met gezondheidsschade als gevolg. Indiener geeft ook aan dat het dorp al zwaar belast is door de industrie rondom het dorp. Er kan niet meer bij.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500939	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. In het MER is aandacht voor het aspect gezonde leefomgeving en veiligheid. TenneT streeft ernaar om gevoelige gebouwen (zoals woningen, of andere plekken waar mensen langdurig verblijven) binnen de magneetveldzone zoveel mogelijk te vermijden. Dit is in lijn met het 'herijkte voorzorgbeleid voor magneetvelden in de elektriciteitsinfrastructuur' (RIVM, 2024). Dit beleidsadvies is erop gericht om, zoveel als redelijkerwijs mogelijk, te voorkomen dat personen langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden. Bij de ontwikkeling van nieuwe elektriciteitsinfrastructuur wordt daarom rekening gehouden met bestaande gevoelige gebouwen.	Nee
202500949	Reactie	Indiener geeft aan dat het hoogspanningsstation op het industrieterrein Moerdijk gebouwd moet worden. Indiener geeft aan dat uitbreiding richting de polder onwenselijk is vanwege: - vermindering van zeer vruchtbare agrarische grond; - aantasting van het mooie polderlandschap; - overlast voor bewoners van de polder, zowel in de voorbereiding van projecten, tijdens de procedure en tijdens de aanleg; - waardevermindering van woningen; - aantasting flora en fauna; - landschappelijke inpassing is misleidend, duurt jaren voordat de jonge aanplant tot wasdom is gekomen en een groene afscheiding biedt; - toename verkeersdruk op wegen die daar niet voor geschikt zijn (Nieuweweg, Arenbergse Singeldijk, Lapdijk), dat zijn nu smalle, polderwegen. Indiener onderschrijft de reactie van de gemeente Moerdijk op de concept-NRD.	
202500949	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. In het MER is aandacht voor het aspect gezonde leefomgeving, agrarisch gebruik, natuur, landschap en verkeersveiligheid.	Nee

202500962	Reactie Waterschap Brabantse Delta	Indiener heeft een aantal opmerkingen naar aanleiding van de concept-NRD. a. Waterveiligheid De aanleg en de aanwezigheid van kabels kan de waterkerende functie van de waterkering aantasten en leiden tot hogere beheerkosten. Schade kan grote gevolgen hebben voor de stabiliteit en sterkte van de waterkering. Het waterschap verwacht dat er extra maatregelen genomen moeten worden bij kruisingen van waterkeringen om de waterveiligheid te waarborgen. Daarnaast kan de aanwezigheid van kabels leiden tot aanzienlijk hogere kosten bij een dijkversterking. Ook masten en stations in de waterkering hebben deze voorgenoemde negatieve effecten. Het waterschap is daarom terughoudend in het toestaan van kabels en objecten (stations, masten etc.) in de waterkering, de beschermingszones en het profiel van vrije ruimte. De beleidsregel 16, uit de 'beleidsregels voor waterkering, oppervlaktewater en grondwater omgevingswet' van waterschap Brabantse Delta, is leidend voor het tracé van kabels, de positionering van de stations en masten en de aanlegtechnieken. b. Waterkwaliteit De watergang de Roode Vaart is een kaderrichtlijnwaterlichaam met strenge eisen vanuit Europa voor de kwaliteit van het water. Gelet hierop is het belangrijk om de effecten tijdens de aanleg maar ook in de permanente situatie inzichtelijk te maken voor de locaties van de stations die langs de Roode Vaart zijn gepositioneerd. c. Samenhangende projecten De samenhang met andere projecten zoals Delta Rhine Corridor en VAWOZ wordt genoemd maar of de locatie van de stations richting gevend wordt voor eventuele toekomstige (nieuwe) aanlandingen van wind op zee (VAWOZ) is onderbelicht. Ook de onderlinge afstemming met deze projecten in uitvoeringsvarianten en planning ontbreekt Waterschap maakt zich zorgen ook namens de inwoners van het gebied dat in de uitvoering fase langs elkaar heen wordt gewerkt, projecten elkaar in de weg gaan zitten en dit een extra druk geeft op de leefbaarheid in het gebied. d. Beoordelingskader De beschrijving van de methoden is vrij beperkt. Wat precies onderzocht gaat worden, ontbreekt en ook het effect dat wordt onderzocht is niet altijd duidelijk. Voor het thema waterveiligheid dienen de beperkingen vanuit omgeving en randvoorwaarden van het waterschap (wet- en regelgeving) per kruising (open ontgraving, sleufloze technieken) aanvullend te worden onderzocht.	
-----------	--	---	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		De effecten op stabiliteit, risico's op falen en toekomstige dijkversterkingsprojecten (berekeningen, grondmechanische en hydrologische onderzoeken) en de mitigatie en compensatiemaatregelen die mogelijk nodig zijn, dienen te worden uitgewerkt in het MER fase 1 en niet pas in MER fase 2. Als dit inzicht niet is uitwerkt, kunnen o.a. aanvullende kosten voor de mitigerende/compenserende maatregelen niet bij de integrale effect analyse worden meegewogen bij de keuze voor het voorkeursalternatief. Het risico kan zijn dat het voorkeursalternatief niet kan worden vergund of dat er mitigerende maatregelen worden voorgeschreven waar vooraf geen rekening mee is gehouden (planning en budget).	
202500962	Antwoord	a. Wij begrijpen de zorgen van het waterschap met betrekking tot eventuele gevolgen van de voorgenomen activiteit op de waterkerende functie van waterkeringen. In het MER houden we rekening met de geldende beleidsregels en toetsen de verschillende alternatieven hieraan. b. Eventuele effecten op de waterkwaliteit van de Roode Vaart en mogelijke andere relevante waterlichamen worden in het MER inzichtelijk gemaakt. c. In het MER brengen we, waar mogelijk, relevante cumulatieve effecten met andere projecten in beeld, als ook de mogelijke onderlinge afhankelijkheid van eventuele keuzes en beslissingen die gemaakt moeten worden. We sluiten daarbij aan op het advies van de Commissie mer waarin wordt geadviseerd om de relatie met (raakvlak)projecten in beeld te brengen. d. In deze fase wordt gewerkt met schetsontwerpen. De uitwerking volgt nadat het VKA bekend is. MER fase 1 sluit aan op het detailniveau van een schetsontwerp en ligt de aandacht vooral op het in beeld brengen van de meest relevante risico's voor de verschillende locatiealternatieven met de inlissing op het hoogspanningsnet. De exacte effecten op een bepaalde locatie en per kruising worden nog niet bepaald. Daarvoor is een gedetailleerd ontwerp noodzakelijk. Risico's in MER fase 1 ten aanzien van waterveiligheid worden inzichtelijk gemaakt op basis van de ligging van een locatiealternatief ten opzichte van de beschermingszones en kernzone van waterkeringen. Het Waterschap is actief betrokken bij de uitkomsten van het MER fase 1 zodat we voldoende zicht hebben op vergunbaarheid en eventuele noodzakelijke mitigerende maatregelen van de verschillende alternatieven.	Ja (raakvlakprojecten)

202500963	Reactie Havenbedrijf Moerdijk	a. Indiener geeft aan de urgentie die bij de opname in het MIEK werd gevoeld niet terug te zien in de snelheid van realisatie in het project PoM 380-150-20. Deze snelheid is in verband met de mogelijkheden voor verduurzaming van bestaande bedrijven en het vestigen van nieuwe circulaire bedrijven van groot belang. Door de huidige netcongestie zijn er nu immers geen aansluitmogelijkheden, noch voor afname noch voor toelevering. Indiener merkt op dat de aanhaking van samenhangende projecten de snelheid van alleen al de locatiekeuze voor PoM 380-150-20 sterk beïnvloedt. Indiener ziet graag dat de projectprocedure voor POM380 onverkort en onvertraagd wordt voortgezet. Voor de verduurzaming of zelfs voor het behoud van de bestaande energie intensieve bedrijven is verdere vertraging uit den boze. b. Indiener wenst betrokken te zijn bij de realisatie van POM380-150-20, mede vanuit de grondposities die de indiener inneemt binnen het totale zoekgebied en meer specifiek de zoeklocatie Chemieweg. c. Indiener is graag betrokken bij de Ontwerptafel Powerport. Als tweede economische motor van Brabant en tweede containerhaven van Nederland vertegenwoordigt de indiener immers belangrijke regionale en nationale economische belangen. d. HbM hecht eraan dat bij de presentatie van het voornemen voor de realisatie van dit hoogspanningsstation het onderscheid tussen projecten met primair lokaal/regionaal belang (het hoogspanningsstation zelf dus) en samenhangende projecten die door komst van een dergelijk station mogelijk gemaakt worden duidelijk terugkomt. Dit vraagt naar onze mening ook om tijdens de participatie duidelijk verschil te laten zien tussen enerzijds het traject Powerport Moerdijk en anderzijds het project POM 380-150-20. e. Indiener wijst de zoeklocatie Chemieweg af. Indiener geeft aan dat geen gronden gebruikt moeten worden die van belang zijn voor havenactiviteiten of die voor circulaire economie benodigd zijn. PoM is de enige zeehaven in Noord-Brabant en strategisch gelegen aan diverse TEN-T en nationale goederencorridors. PoM biedt multimodale transportmogelijkheden en kan daarnaast hogere milieu categorie bedrijven huisvesten. Deze combinatie geeft bij uitstrek mogelijkheden voor de vanuit klimaat en uitputting noodzakelijke grondstoffentransitie (circulaire economie). Indiener geeft aan dat dit aansluit bij de adviezen van het PBL in het rapport Ruimte voor de circulaire economie. - Reserveer strategische locaties voor circulaire economie. - Waak voor onomkeerbare keuzes bij multimodaal ontsloten HMC's.	
-----------	---	---	--

		- Wees zuinig op aan water gelegen bedrijventerreinen met milieuruimte. f. Indiener geeft aan dat in de cNRD en de NOA geen melding wordt gemaakt van het feit dat een belangrijk deel van de gronden op PoM bestaat uit gronden met de kwalificatie Hoge Milieu Categorie (HMC). Daarnaast zijn multimodale transportmogelijkheden aanwezig. Deze combinatie van vestigingsplaatsfactoren is cruciaal voor de circulaire economie g. In de opgenomen tabel met het beoordelingskader wordt binnen het thema "Veiligheid" bij het aspect "externe veiligheid" nu alleen beoordeeld met als criterium of het voorgenomen project beïnvloed wordt door ligging nabij risicobronnen. Indiener mist het omgekeerde effect, namelijk wat betekent het vestigen van een niet-risicovolle inrichting op de gebruiksmogelijkheden van het gebied. Wellicht hoort dat meer thuis onder het thema Gebruiksfuncties, aspect Werksfuncties waar nu als criterium alleen naar de oppervlakte wordt gekeken die wordt doorsneden. Indiener vindt dat bij dit aspect ook nog als criterium moeten worden beoordeeld in hoeverre sprake is van een invloed op de werksfuncties op PoM in verband met de mogelijkheden van risicovolle inrichtingen om zich binnen elkaars veiligheidszones te vestigen. h. Binnen het thema Leefomgeving en gezondheid vinden wij dat voor het aspect Geluid niet de juiste criteria worden gehanteerd. Het criterium "cumulatieve geluidsbelasting op geluidgevoelige objecten" houdt ons inziens geen rekening met de invloed van de mogelijke vestiging van POM380 op de huidige geluidzone. Op dit moment is op de zonegrenzen van het geluidgezoneerde terrein 202500963 namelijk geen geluidruimte meer aanwezig, iets waar bij wijziging van bestaande activiteiten of vestiging van nieuwe activiteiten al tegenaan gelopen wordt. Een zonetoetsing door het bevoegd gezag is wat ons betreft dan ook nodig tijdens het MER-onderzoek 1e fase, om te voorkomen dat te gemakkelijk een beoordeling gegeven wordt voor de locaties die binnen de geluidzone liggen. Daarnaast speelt ook hier wat ons betreft het punt dat eventueel aanwezige of mogelijk toekomstige geluidruimte primair bestemd zou moeten blijven voor HMC-bedrijven en/of risicovolle bedrijven. i. In de NOA, die als bijlage 2 bij de cNRD is gevoegd, wordt in paragraaf 4.2 gesproken over de infrastructuur binnen het zoekgebied. Daarin komt naar ons gevoel onvoldoende terug dat de ondergrond binnen PoM op veel plekken al "vol" is met verbindingen ten behoeve van gevaarlijke stoffen, elektra, riool en water. Dit maakt met name de mogelijkheid om vanaf de zoeklocatie Chemieweg klantverbindingen voor Enexis te leggen complex. j. In de NOA wordt met betrekking tot de zoeklocatie Chemieweg opgemerkt dat de Chemieweg gedeeltelijk moet worden verlegd en indien dat niet mogelijk is de standaardconfiguratie (de "bruidstaart") niet kan worden toegepast en 380 kV en 150-20 kV dan respectievelijk aan de zuidzijde en de noordzijde worden geplaatst. Het is de indiener	
--	--	---	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		daarbij niet duidelijk wat dan het effect op de in de cNRD geschetste totale omvang van het ingepaste station wordt. k. Ten aanzien van de locatie Gorsdijk wordt in de NOA gemeld dat deze locatie in een gebied met een hoog overstromingsrisico ligt. Aangezien het hier een binnendijks gelegen gebied betreft zou dit duiden op onvoldoende bescherming van de primaire kering. Het waterschap Brabantse Delta is echter bezig met een dijkversterkingsproject in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma, hetgeen tussen 2028 en 2031 in uitvoering komt. Het verbaast de indiener dan ook dat dit gebied als risicovol wordt bestempeld.	

202500963	Antwoord	Ad a) De opmerking van indiener is begrijpelijk. Een project als dit wordt uitgevoerd binnen de kaders van de projectprocedure van de Omgevingswet. Deze procedure is het instrument om complexe projecten met een publiek belang mogelijk te maken en zorgvuldig voor te bereiden. De procedure bestaat uit verplicht te doorlopen stappen, dit is een zorgvuldig maar ook tijdrovend proces. Vanwege het feit dat in het gebied meerdere projecten en ontwikkelingen bij elkaar komen is door Rijk en regio de Ontwerptafel Powerport Moerdijk gestart, waar alle projecten en ontwikkelingen in samenhang worden bekeken. Door de initiatiefnemers van de Ontwerptafel is vooraf afgesproken dat de Ontwerptafel geen besluiten kan nemen over individuele energieprojecten en dat individuele energieprojecten niet vertragen. Wel kunnen er adviezen worden geformuleerd aan individueel lopende energie-infrastructuurprojecten, waaronder het traject van POM 380-150-20 kV. Deze adviezen kunnen zijn gericht op locatiekeuzes, technische en financiële randvoorwaarden, inpassing en compensatie. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. Ad b) De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Ad c) In de Ontwerptafel zitten de voor de regio relevante bestuursorganen. Het havenbedrijf is wel als agendalid betrokken bij de Ontwerptafel. Ook krijgt het havenbedrijf een actieve rol in het participatieproces dat vanaf september start. Ad d) De samenhang en het verschil tussen het project POM 380-150-20 kV en de Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk zal tijdens de participatie duidelijk gemaakt worden. In het antwoord 202401742b van de reactienota op het VenP staat de verhouding van POM 380-150-20kV tot de Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk uitgebreider beschreven. Ad e) De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt.	
-----------	----------	---	--

		Ad f) De impact op toekomstige ontwikkelingen op het voorgenomen project wordt beschouwd met het thema 'Toekomstvastheid' in de Integrale Effectanalyse en is geen onderwerp voor het MER. Ad g) het vestigen van een niet-risicovolle inrichting op de gebruiksmogelijkheden van het gebied wordt beoordeeld onder het milieuthema Gebruiksfuncties bij het aspect werkfuncties. Het projecteffect op mogelijkheden van risicovolle inrichtingen om zich in het gebied te vestigen, wordt zo mogelijk beschouwd in de gevoeligheidsanalyse onder het thema toekomstvastheid in de Integrale Effectanalyse. Ad h) Op basis van het geluidsonderzoek wordt de verandering in geluidbelasting op verschillende zonepunten binnen het geluidgezoneerde terrein van het haven- en industrieterrein Moerdijk beschreven in het MER. Het geluidsonderzoek houdt rekening met het feit dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking is getreden. Onder het oude recht Wet geluidhinder Wgh was sprake van een geluidzoneringsstelsel voor industrieterreinen, ook wel gezoneerde industrieterreinen genoemd. Het geluidbeheersingssysteem van geluidzoning dient in de Omgevingsplannen en Omgevingsverordeningen omgezet te worden naar een gpp-systeem. De gemeenten en provincies bij wie het bevoegd gezag van een gezoneerd industrieterrein ligt, dienen deze omzetting voor 1 januari 2032 door te voeren. Tot die tijd blijft volgens het Aanvullingswet Geluid Omgevingswet het oude recht (Wgh) van toepassing op een bestaand gezoneerd industrieterrein. Ad i) In de IEA (Integrale Effect Analyse) is o.a. Techniek en Toekomstvastheid aan de orde. Daar wordt ingegaan op de haalbaarheid van klantverbindingen. Ad j) Het stationsontwerp moet voldoen aan de technische eisen en passen binnen de beschikbare fysieke ruimte. De haalbaarheid hiervan binnen de zoeklocatie aan de Chemieweg en de effecten worden nader onderzocht in het MER/IEA-onderzoek. Ad k) Risico's in MER fase-1 ten aanzien van waterveiligheid worden beoordeeld op met de invloed op waterkeringen, namelijk de overlap van de stationslocatie en inlussing met de beschermingszone van een primaire waterkering. Om zettingsrisico's op voorhand te mitigeren wordt vanuit de technische standaard van TenneT, het stationsterrein opgehoogd. Hierdoor is een nadere beoordeling vanuit het criterium waterveiligheid niet nodig in deze MER-fase. Het waterschap wordt actief betrokken voor voldoende afstemming met voorgenomen dijkversterkingsproject.	
202500966	Reactie	Indiener geeft aan dat het hoogspanningsstation op het industrieterrein Moerdijk gebouwd moet worden.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		Indiener geeft aan dat uitbreiding richting de polder onwenselijk is vanwege: - vermindering van zeer vruchtbare agrarische grond; - aantasting van het mooie polderlandschap; - overlast voor bewoners van de polder, zowel in de voorbereiding van projecten, tijdens de procedure en tijdens de aanleg; - waardevermindering van woningen; - aantasting flora en fauna; - landschappelijke inpassing is misleidend, duurt jaren voordat de jonge aanplant tot wasdom is gekomen en een groene afscheiding biedt; - toename verkeersdruk op wegen die daar niet voor geschikt zijn (Nieuweweg, Arenbergse Singeldijk, Lapdijk), dat zijn nu smalle, polderwegen. Indiener onderschrijft de reactie van de gemeente Moerdijk op de concept-NRD.	
202500966	Antwoord	De nu voorliggende cNRD beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. In het MER is aandacht voor het aspect gezonde leefomgeving, agrarisch gebruik, natuur, landschap en verkeersveiligheid. Deze milieuaspecten gaan in op genoemde punten. De waardedaling van woningen is echter geen milieueffect en wordt niet beoordeeld in de milieueffectrapportage. Als de indiener meent schade te ondervinden van het toekomstige besluit, dan kan hij/zij een planschadeclaim in dienen. De procedure hiervoor is geregeld onder de Omgevingswet. Een eventueel verzoek kan pas worden ingediend na de definitieve vaststelling van het ruimtelijk besluit (in dit geval het projectbesluit door de provincie). Als een claim wordt ingediend, wordt door een onafhankelijk bureau beoordeeld of er schade aan de onroerende zaak aan de orde is.	Nee
202500968	Reactie	Indiener geeft aan dat de zoeklocatie Chemieweg het meest geschikt en logisch is voor een hoogspanningsstation. Zoeklocatie Gorsdijk is geen geschikte locatie omdat hiermee de leefbaarheid van het dorp Moerdijk in zeer ernstige mate wordt aantast. De leefbaarheid van het dorp staat al onder druk vanwege vele andere ontwikkelingen. Om de leefbaarheid te behouden is een natuurlijke buffer nodig om nog verantwoordt te kunnen wonen en leven in het dorp. Indiener geeft aan dat ook de Krukweg geen geschikte locatie is.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
202500968	Antwoord	De nu voorliggende notitie reikwijdte en detail beschrijft de aspecten en het detailniveau van de onderzoeken voor het MER. Er wordt nog geen locatiekeuze gemaakt. Voor het gecombineerde hoog- en middenspanningsstation wordt gekeken naar geschikte locaties binnen en buiten het industrieterrein. Geschikte ruimte binnen het industrieterrein is echter beperkt en kent meer technische uitdagingen. De impact op de omgeving is onderdeel van de onderzoeken en wordt voor iedere locatie in beeld gebracht. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevende besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. De leefbaarheid van de omliggende woonkernen weegt zwaar mee bij de locatiekeuze en ontwikkelrichting.	Nee

202500973	Reactie Pro Rail	Indiener geeft 4 aandachtspunten mee om rekening mee te houden vóór de uitvoering van de werkzaamheden. a. Omgevingswet en beperkingengebiedactiviteiten hoofdspoorweg ProRail wijst op de in de Omgevingswet c.a. vastgelegde beperkingengebieden voor hoofdspoorwegen. De beperkingengebieden staan vermeld in artikel 3.5 van het Omgevingsbesluit (https://wetten.overheid.nl/BWBR0041278/2025-01-01). Binnen deze beperkingengebieden is voor te verrichten activiteiten op grond van artikel 5.1 lid 2 sub f onder 4 van de Omgevingswet een vergunning van- of melding aan ProRail vereist. De regels hieromtrent staan in hoofdstuk 9 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Bij meervoudige aanvragen is de gemeente het bevoegde gezag, waarbij de vergunning alleen verleend kan worden nadat ProRail haar gemandateerde advies met instemming heeft gegeven. Bij enkelvoudige aanvragen blijft de minister bevoegd gezag en zal ProRail namens de minister vergunning verlenen. Nadere informatie kunt u vinden via https://www.prorail.nl/leveranciers/praktische-informatie/vergunningen-aanvragen of contact opnemen met ProRail via het e-mailadres info.omgevingsvergunning@prorail.nl. b. Spoorwegdoeleinden ProRail verzoekt u bij de betreffende gemeenten zorg te dragen dat gronden welke momenteel in het Omgevingsplan voorzien zijn van de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze activiteit ook in de toekomst zullen worden behouden. Tevens verzoekt ProRail om geen dubbelactiviteiten op de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer mogelijk te maken. Indien desondanks een dubbelactiviteit archeologie wordt opgenomen over de activiteit Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, dan zou ProRail graag zien dat deze dubbelactiviteit aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten betreft. c. EMC Opdat Tennet in de vroege planvorming al kan inschatten welke mate van beïnvloeding er zou kunnen optreden verwijst ProRail u naar de Samenwerkingsovereenkomst welke is gesloten met Tennet ten aanzien van EMC. ProRail verzoekt u dit ook onder de aandacht van Tennet te brengen, zodat dit kan worden meegenomen in de alternatievenverkenning. d. Percelen ProRail In het plan zijn percelen opgenomen die in eigendom zijn van Railinfratrust B.V./ProRail B.V. (verder te noemen "ProRail"). ProRail merkt in dit kader op dat deze percelen - zonder nadrukkelijke schriftelijke toestemming van ProRail - niet mogen worden gebruikt. Deze percelen zijn door ProRail benodigd ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taken en voor eventuele toekomstige (uitbreidings)plannen. De percelen van ProRail, alsmede de	
-----------	---------------------	---	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		spoorbaan, dienen door ProRail, haar aannemers of hulpdiensten te allen tijde onbelemmerd toegankelijk te zijn en te blijven met het materieel dat ook momenteel wordt gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden en in het geval van calamiteiten. Dit geldt ook voor over-/onderbouwingen en/of overkragingen van deze gronden. ProRail verzoekt u tevens de percelen van ProRail te laten voorzien van de activiteit Verkeer Railverkeer. Bestaande rechten op percelen van derden ten behoeve van bereikbaarheid van ProRail assets dienen behouden te blijven	
202500973	Antwoord	Algemeen: de NRD gaat niet in op genoemde aandachtspunten omdat deze punten worden meegenomen in de MER-fase1 indien relevant voor milieubelang locatiekeuze en in MER-fase2 als het relevant is voor het milieubelang in de planuitwerking van de voorkeurslocatie. Ad a) ter kennisgeving aangenomen Ad b) ter kennisgeving aangenomen. Ad c) In lijn met de samenwerkingsovereenkomst past TenneT de processtappen toe voor een EMC-studie o.b.v. de RLN00398. Dit zal (indien nodig) in een latere fase plaatsvinden wanneer meer details zijn uitgewerkt voor een gedegen EMC-studie. In de planverkenning wordt de EMC-beïnvloeding beoordeeld per alternatief op de onderscheidende aspecten zoals de invloed op spoorwegen: "de afstand tussen een spoorweg en een hoogspanningsverbinding en enige kruising met bestaande infrastructuur." Ad d) ter kennisgeving aangenomen	

2025001074	Reactie ZLTO	De inhoud van de NRD geeft ons aanleiding tot zorgen, die wij eerder met uw omgevingsmanagers, inzake dit project hebben besproken, en wij óók via deze weg met klem onder uw aandacht brengen. Voor ons als voedselproducenten en beheerders van een vitaal buitengebied is een zorgvuldige omgang met landbouwgrond een logisch uitgangspunt. Hierbij zijn voor ons de volgende punten noodzakelijk: 1. Hoogwaardige landbouwgrond verdient bescherming. 2. In het verlengde daarvan hebben agrarisch ondernemers recht op economisch perspectief. 3. Door de ruimtevraag dreigt het gebied te worden overbelast. Dit kan de agrarische structuur en leefbaarheid aantasten. Houdt hier nadrukkelijk rekening mee bij het leggen van de ruimtepuzzel. 4. Heb aandacht voor de stapeling van opgaven. Deze beperkt zich niet tot de ca. 1000 ha die nodig is voor Powerport zelf, maar wordt verhoogd met de hectaren die nodig zijn voor de aanleg van kabel- en leidingentracés. Ook dat heeft blijvende impact op de kwaliteit van de landbouwgrond. Kies voor de minst schadelijke methode van aanleg. 5. Kijk ook goed naar de landbouwstructuur, nu en voor straks, voordat tracékeuzes worden gemaakt. Onder een goede landbouwstructuur verstaan wij een goede verkaveling, het bij elkaar houden van eenheden van bouwkavels en bebouwing, ontwatering, bodemstructuur et cetera. Als er gekozen wordt voor een tracé waar landbouwstructuur • * geraakt wordt, zorg dan dat deze in stand blijft, of verbetert. Ook al kost dit meer. 6. De gevolgen van de stapeling van opgaven zullen ongetwijfeld leiden tot stijgende grondprijzen waardoor bedrijfsontwikkeling en verduurzaming van de sector in de knel komen. Dit effect beperkt zich niet tot het plangebied maar zal effect hebben in de hele regio. 7. Deze ruimtevraag bemoeilijkt de mogelijkheid om te kunnen voldoen aan de maatschappelijke opgave zoals extensivering van de landbouw en een meer plantaardige regio. 8. Kijk voor de beoordeling van gezondheidseffecten voor mens en dier niet alleen naar (bedrijfs)woningen, maar naar alle gebouwen op een bouwvlak. 9. Compensatiegelden moeten landen in verbetering van de agrarische structuur. 10. Compenseer de mogelijk negatieve effecten op bestaande natuur als gevolg van de Powerport-infrastructuur, niet automatisch op landbouwgrond in deze gemeenten. 11. Tenslotte is het nu al van belang dat er middelen worden gereserveerd voor een agrarisch gebiedscoördinator. Deze persoon krijgt bij de daadwerkelijke realisatie de opdracht om agrarisch perspectief -op gebieds- en bedrijfsniveau- zo groot mogelijk te houden. Wij herhalen onze bereidheid om mee te denken en mee te werken aan een veelzijdige Powerport regio, die naast haar maatschappelijke opgaven op alle fronten vitaal, productief en aantrekkelijk is.	
------------	-----------------	--	--

2025001074	Antwoord	1. De minister en TenneT zijn zich bewust van het karakter en de waarde van het gebied. Dus ook van de hoogwaardige landbouwgrond. Privaatrechtelijk wil TenneT de omgeving zo min mogelijk belasten en alleen de ruimte tot zich nemen die daadwerkelijk nodig is voor het realiseren van de assets. Volgens ons beleid worden zorgvuldige afwegingen gemaakt waarbij met name naar de gevolgen van de omgeving en de geschiktheid van de ondergrond wordt gekeken. Voor het uitvoeren van onderzoeken is altijd toestemming nodig van grondeigenaren 2. Bij schade hanteert TenneT het principe van volledige schadeloosstelling, het wettelijk uitgangspunt. Voordat grond wordt aangekocht wordt in de uitwerkingsfase (dus na locatiekeuze) eerst diepgaand onderzoek gedaan naar privaat- en publiekrechtelijke beperken. 3. Invloed van de kwaliteit van de landbouwgrond wordt onderzocht in het MER. 4 -7. Vanwege het feit dat in het gebied meerdere projecten en ontwikkelingen bij elkaar komen is door Rijk en regio de Ontwerptafel Powerport Moerdijk gestart, waar alle projecten en ontwikkelingen in samenhang en breed perspectief worden bekeken. Door de initiatiefnemers van de Ontwerptafel is vooraf afgesproken dat de Ontwerptafel geen besluiten kan nemen over individuele energieprojecten en dat individuele energieprojecten niet vertragen. Wel kunnen er adviezen worden geformuleerd aan individueel lopende energie-infrastructuurprojecten, waaronder het traject van POM 380-150-20 kV. Deze adviezen kunnen zijn gericht op locatiekeuzes, technische en financiële randvoorwaarden, inpassing en compensatie. 8. In de eerste helft van 2025 zijn vanuit de Ontwerptafel de kaders geschetst voor de ruimtelijke ontwikkelingen die een plaats moeten krijgen binnen de regio. Het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) is een overleg waarin Rijk en regio afspraken maken over ruimtelijke vraagstukken. Voor het haven- en industriecluster Moerdijk heeft het BOL op 11 juni 2025 een globaal zoekgebied vastgesteld. In het najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecluster Moerdijk vast. Dit richtinggevend besluit nemen de ministers van KGG en VRO mee in de afwegingen en het proces om tot een locatiekeuze te komen voor POM 380-150-20 kV. 9. Voor gezondheidseffecten vanuit geluid en magneetveldzones, wordt in deze MER-fase uitgegaan van woningen of andere woonvormen waar mensen lang verblijven, zoals verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking. Tevens vallen scholen, kinderdagverblijven of crèches onder de gevoelige gebouwen. Uit de onderzoeken die ten grondslag liggen aan de beoordeling van de gezondheidseffecten blijkt dat de gevolgen van langdurig verblijf significant zijn als het gaat om 14-18 uur per dag. TenneT hanteert het (Herijkt) Voorzorgbeleid (2023) voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen om	
------------	----------	--	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		voldoende afstand te houden tot burgers. Voor dieren zijn geen (aparte) aanbevelingen of grenswaarden opgesteld waarmee TenneT in deze fase rekening kan houden. 10. Gemeente gaat over het compensatieplan. In dit compensatieplan staan oplossingsrichtingen die gerealiseerd kunnen worden met de projecten die noodzakelijk zijn voor de energietransitie en de verduurzaming van het gebied. 11. Uw bereidheid om mee te denken vinden wij van grote waarde. Op grond van het participatieplan zullen we ZLTO betrekken bij het verdere verloop.	

2025001086	Gedeputeerde Staten Noord Brabant	Al enige tijd zijn we met u in gesprek over dit project en we waarderen het hoe we betrokken worden. In het proces om te komen tot de concept NRD hebben we namens de provincie Noord-Brabant meerdere aandachtspunten benoemd. Enkele van deze aandachtspunten willen we graag middels deze reactie nogmaals onder de aandacht brengen zodat deze goed meegenomen worden in het verdere proces richting de MER en afweging van de voorkeurslocatie. Integraalproces We waarderen het dat in de vorige fase gehoor gegeven is aan onze zorg met betrekking tot uitlijning in en afstemming tussen de processen van de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk en het 380/150/20kV station. We vinden het fijn dat dit ook een plaats heeft gekregen in de concept NRD en erop is voor de integraliteit. We gaan ervanuit dat dit onderdeel ook geborgd wordt in het verdere proces. Ruimtebeslag en landschappelijke inpassing Er wordt in de concept NRD uitgegaan van een oppervlakte van minimaal 28 hectare. Het is van belang dat deze minimaal verder wordt ingekaderd en wordt uitgelegd. Hoe is tot deze oppervlakte gekomen en wat is het gevolg als er geen gecombineerd station gerealiseerd kan worden? De landschappelijke inpassing van het station, en de benodigde ruimte hiervan, speelt hierin een belangrijke rol. Analyse van het landschap mist momenteel waarbij locaties in relatie tot de omgeving uitvoeriger geanalyseerd worden los van de huidige fysieke beperkingen of aanwezige functies. Dit gaat ook om ruimtelijke kwaliteit en betekenis van functies in de omgeving en het huidige landschap. De lagenbenadering en het principe van water en bodem sturend zijn hierbij van belang. Veel van onze eerder aangedragen aandachtspunten zullen nog onderzocht worden in de MER en het proces om te komen tot een voorkeurslocatie. Op enkele specifieke onderdelen vragen we echter aandacht voor de volgende punten. Groene zoom Twee zoeklocaties liggen aan de buitenzijde van de zogenaamde 'groene zoom' rondom het HIM. Het is ons niet duidelijk in hoeverre het 'functioneren' van de Groene Zoom als geheel wordt beoordeeld. Werkfuncties Een verscherping op de toetsing 'effect op werkfuncties' blijft van belang. Nu wordt uitgegaan van een technisch-functionele impact zoals hectare en aantal bedrijven. Echter, realisatie kan ook betekenen dat o.a. gebruiksmogelijkheden voor de industrie worden verminderd op gebied van o.a. milieu, geluid en (zoet)waterbeschikbaarheid. De realisatie van POM geeft dan een slechtere ontwikkelmogelijkheid aan een schaars HMC gebied. DRC Graag zouden we meer duidelijk willen over de zuidelijke begrenzing van de zoeklocaties Keeneweg en Krukweg. In de concept NRD lezen we dat de zoeklocaties lopen tot de bestaande 380kV-verbinding, maar enkele aandachtspunten zijn hier relevant in relatie tot de DRC:	
------------	-----------------------------------	--	--

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
		• Figuur 3.2 op pagina 20 roept vraagtekens op: er zijn ter hoogte van zoeklocatie Keeneweg 2 lijnen ('kabeltracés?') ingetekend op/over de buisleidingstrook. Wat is dit precies en wat is de status hiervan? • De buisleidingstrook loopt aan de zuidrand van zoeklocaties Keeneweg en Krukweg, net ten zuiden van de 380kV-verbinding. Er zitten wat bochten in deze strook, maar in de concept NRD van de Delta Rhine Corridor (west) is het volgende uitgangspunt opgenomen: "Verder wordt het tracé zo kort mogelijk gemaakt met zo min mogelijk bochten, omdat dit gunstig is vanuit milieu, energetisch en economisch perspectief." Dit zou kunnen betekenen dat de nu gehanteerde afstand van 25 meter tot de buisleidingstrook te weinig is. Het lijkt slim om te melden dat een grotere afstand tot de buisleidingstrook voor de DRC wenselijk is, bijvoorbeeld 50 meter. • Op pagina 21 wordt de inlusing op bestaande en/of toekomstige 380kV-verbinding beschreven. Gezien de ligging van de DRC-strook parallel aan deze 380kV verbinding zouden we graag duidelijk uitgewerkt zien hoe een dergelijke inlusing eruit ziet. • Pagina 32 van bijlage 2 (5.2.2. Zoeklocatie Keeneweg) beschrijft als aandachtspunt een mogelijk te verplaatsen ondergrondse waterleiding langs de zuidrand van de zoeklocatie. Aan diezelfde zijde ligt ook de gereserveerde strook voor buisleidingen, die notie zou in de tekst ook passend zijn. • Voor de waterstof en CO2-leidingen worden in regio Moerdijk klantaansluitingen voorzien. Die brengen afsluiterlocaties (of aansluitlocaties) met zich mee. Deze locaties kennen een ruimtebeslag van 80x80 meter. Het is voor ons op dit moment niet inzichtelijk waar deze locaties langs het DRC-tracé geprojecteerd worden. Sterke aanbeveling om op dit punt contact te zoeken met Gasunie om e.e.a. goed op elkaar af te stemmen. Wij vertrouwen erop dat u onze reactie ter harte zullen nemen en kijken uit naar de beantwoording en het voortzetten van de goede samenwerking. Indien dat nodig of gewenst is, zijn wij altijd bereid om onze reactie nader toe te lichten.	

Reactienummer	Onderdeel	Reactie en antwoord	Leidt dit tot aanpassing van reikwijdte en detailniveau
2025001086	Antwoord	Integraal proces: Ook wij hechten belang aan de samenwerking met de ontwerptafel en zullen gedurende het hele proces zorgen voor een goede afstemming met de stakeholders. Ruimtebeslag en landschappelijke inpassing: Het ruimtebeslag wordt per onderzoekslocatie nader uitgewerkt en onderbouwd in het MER. Met het milieuthema Landschap en Cultuurhistorie is voorzien in een gedegen landschapsanalyse waarbij knelpunten en kansen zijn benoemd in een landschapsvisie voor dit project. Hiermee wordt rekening gehouden in de beoordeling, inclusief het functioneren van de Groene Zoom. Het effect op slechtere ontwikkelingsmogelijkheden binnen de schaarse ruimte voor bedrijvigheid met een hoge milieucategorie (HMC) wordt zo mogelijk beschouwd met een gevoeligheidsanalyse onder het thema toekomstvastheid in de Integrale Effectanalyse. Uitgangspunt zijn de uitkomsten Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving zoals vastgelegd in de afsprakenlijst van 11 juni jl.; Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving 2, 10 en 11 juni 2025 Richtlijn Rijksoverheid.nl De Delta Rhine Corridor (DRC) wordt als raakvlak project nader beschouwd in relatie tot het POM. Dit betekent dat DRC in deze onderzoeksfase als 'niet-belemmerend' wordt beschouwd en niet wordt meegenomen in de onderzoeken van het MER. Er wordt wel een kwalitatieve beschouwing gegeven van de milieueffecten in de omgeving op het moment dat deze raakvlakprojecten worden gerealiseerd. Daarnaast worden raakvlakprojecten beschouwd onder het thema Toekomstvastheid in het IEA. Genoemde aandachtspunten worden hierin meegenomen.	